

OBSAH

PŘEDMLUVA

I. ÚVOD

II. Etiopatogeneze zánětlivých onemocnění parodontu

Multifaktoriální etiologický model zánětlivě-destrukčních onemocnění parodontu

A. Mikroorganismy

Kolonizace a invaze bakterií

Vlastnosti parodontopatických mikroorganismů

Bakterie – hlavní etiologický faktor gingivitid a parodontitid

Porphyromonas gingivalis

Adheze *Porphyromonas gingivalis*

Virulentní faktory *P. gingivalis*

Fimbriae

Variabilita *P. gingivalis*

Kapsulární sérotypy

Extracelulární cysteinové proteinázy (trypsinu podobné)

Lipopolysacharydový (LPS) toxin

Zvýšená aktivita osteoklastogeneze

Kolagenázy, aminopeptidázy

Imunologická a zánětlivá odpověď organismu na *P. gingivalis*

Eradikace *P. gingivalis*

Aggregatibacter actinomycetemcomitans

Adheze a invaze *A. actinomycetemcomitans*

Virulentní faktory *A. actinomycetemcomitans*

Imunologická a zánětlivá odpověď organismu na *A. actinomycetemcomitans*

Eradikace *A. actinomycetemcomitans*

Závěrečná ustanovení

Literatura II A

B. Individuálně modulovaná zánětlivá a imunologická odpověď organismu na přítomnost mikroorganismů v parodontu

Kolonizace a invaze

Komponenty protizánětlivé a imunologické reakce organismu

1. Buňkami zprostředkovaná imunita

Fagocytóza

1. Vývoj, zrání a diferenciacie v kostní dřeni	48
2. Uvolnění z kostní dřene a cirkulace v krvi	48
3. Marginace a diapedéza	49
4. Pohyb do místa zánětu – chemotaxe	50
5. Oponizace bakterií	52
6. Pohlcení částice a tvorba fagozomu	52
7. Fagolysosom, oxidativní a neoxidativní zabíjení (degranulace)	53
Azurofilní zrna	55
Specifická zrna	57
Sekreční zrna	58
C-zrna	58
Kalprotektin	58
Poruchy neutrofilů a jejich funkcí	58
2. Humorální imunita	64
C-reaktivní protein	64
Komplement	64
Specifické protilátky – imunoglobuliny	66
Mediátory imunity a zánětu	68
Prozánětlivé cytokiny	69
Interleukiny a tumory nekrotizující faktory	69
Interleukin-1	69
Genetické aspekty IL-1	71
Účinek cytokinů na tkáň parodontu	72
Destrukce měkkých tkání a parodontálních vazů	73
2. Destrukce alveolární kosti	74
Tumor Necrosis Factor (TNF)	77
Interleukin-6 (IL-6)	79
Interleukin-8 (IL-8)	79
Interleukin-12 (IL-12)	79
Interleukin-17 (IL-17)	79
Protizánětlivé cytokiny	80
Interleukin-4 (IL-4)	80
Interleukin-10 (IL-10)	80
Růstové faktory	80
Transformující růstový faktor beta (TGF-beta – Transforming Growth Factor-beta)	80
Růstový faktor pocházející z trombocytů (PDGF – Plateled Derived Growth Factor)	80
Fibroblastový růstový faktor (FGF – Fibroblast Growth Factor)	80
Cévní endoteliální růstový faktor (VEGF – Vascular Endothelial Growth Factor)	81
Epidermální růstový faktor (EGF – epidermis Growth Facor)	81

Nervový růstový faktor (NGF – Nerve Growth Factor).....	81
Kostní morfogenetické proteiny (BMPs – Bone Morphogenetic Proteins) a Osteogenetické proteiny (OPS – Osteogenic Proteins)	81
Chemokiny a chemotaktické faktory.....	81
Lipidové mediátory.....	82
C. Environmentální a místní etiopatogenetické faktory parodontitid v dutině ústní	82
Okluzální a anatomické faktory	82
Kouření.....	84
Literatura II B.	85
III. KLASIFIKACE ONEMOCNĚNÍ PARODONTU	90
Klasifikace onemocnění parodontu – AAP – 1999	90
Literatura III.	91
IV. PARODONTITIDA A ATEROSKLERÓZA	92
1. Bakteriální invaze	92
2. Cytokinová teorie	93
3. Genetické faktory	94
4. Autoimunita	95
Ateroskleróza cév	96
1. Atherogenesis.....	96
Dysfunkce endotelu.....	96
Změny v intimě cév	98
Tvorba lipidového plátu	98
Tvorba ateromu.....	98
2. Úloha zánětu parodontu v procesu aterogeneze	99
3. Pravděpodobné asociace mezi parodontitidami a různými klinickými formami aterosklerózy	102
4. Výsledky epidemiologických a metaanalytických studií	104
Závěry	105
Literatura IV.....	108
V. PARODONTITIDA A CÉVNÍ MOZKOVÁ PŘÍHODA	114
Úvod	114
Epidemiologické souvislosti mezi cévní mozkovou příhodou (mozkovým infarktem) a parodontitidami	115
Etiopatogenetické souvislosti mezi zánětlivými onemocněními a náhlými cévními mozkovými příhodami	116
1. Úloha chronického zánětu ve vývoji aterosklerotické léze.....	116
2. Vztah orální infekce k aterotrombotickým mechanismům	117
3. Parodontitidy stimulují vícero proaterogenetických faktorů.....	117

Zásady ošetřování a stomatologický management pacientů s náhlou cévní mozkovou příhodou	118
Literatura V.....	120
VI. PARODONTITIDA A DIABETES MELLITUS	122
Gingivitida a parodontitida	123
Etiopatogeneze diabetické parodontitidy	123
Poruchy obranných a imunitních funkcí	123
Neenzymatická glykace (NG)	124
Oxidační stres	125
Mikrobiální faktory	125
Vliv léčby parodontitid na kontrolu glykémie a jiné parametry DM	125
Závěry	126
Literatura VI.....	128
VII. PARODONTITIDA A PŘEDČASNÉ PORODY DĚTÍ NÍZKÉ PORODNÍ HMOTNOSTI	130
Úvod	130
1. Vliv parodontitidy na předčasné porody dětí nízké porodní hmotnosti	131
2. Vliv parodontologické léčby na vznik a vývoj PLBW.....	132
3. Souvislost mezi parodontitidou a preeklampsií	133
4. Vliv ženských pohlavních hormonů na tkáně parodontu v těhotenství	133
Literatura VII.	134
VIII. PARODONTITIDA A REVMATICKÁ (REVMATOIDNÍ) ARTRITIS	136
Úvod	136
Epidemiologie a statistika vzájemné asociace	136
Přehled možných etiopatogenetických souvislostí mezi RA a parodontitidami	137
1. Společné genetické asociace	137
a. Účast společných genů.....	137
b. Genetické polymorfismy.....	137
c. Hyperinflamatorní genotyp.....	137
2. Účast zánětlivých mediátorů	137
Společné cytokinové profily.....	137
3. Buněčná a humorální imunita	138
a. Úloha buněčné imunity	138
b. Úloha humorální a autoimunitní reakce.....	138
4. Mikrobiální faktory	139
a. Úloha parodontálních patogenů.....	139
b. Úloha Porphyromonas gingivalis	139

Přehled možných hypotéz asociací mezi parodontitidami a RA	139
I. Nekauzální hypotézy	139
II. Kauzální hypotézy	139
Vliv parodontologické a revmatologické léčby na průběh obou onemocnění	140
Závěry	140
Literatura VIII.....	142
IX. PARODONTITIDA A RESPIRAČNÍ ONEMOCNĚNÍ	144
Respirační onemocnění nejčastěji asociovaná s orální infekcí	144
I. Vyhodnocení možných orálních mikrobiologických a imunologických rizikových faktorů v etiopatogenezi pneumonií	145
II. Výsledky epidemiologických studií zkoumajících asociace mezi oběma onemocněními	145
III. Vyhodnocení klinických a epidemiologických studií zkoumajících asociaci mezi parodontitidami a chronickou obstrukční chorobou plic	146
IV. Výsledky studií zkoumající vliv orálního a orofaryngeálního antimikrobiálního působení na prevalenci a progresi dýchacích chorob	146
Závěry	147
Literatura IX.....	148
X. PARODONTITIDA A CHRONICKÁ ONEMOCNĚNÍ LEDVIN	150
Úvod	150
Epidemiologické a statistické studie	150
Společné etiopatogenetické faktory a souvislosti mezi parodontitidami a CHOL	151
Závěry	152
Literatura X.....	154
XI. PARODONTITIS A OSTEOPOROSIS	156
Úvod	156
Klasifikace a etiopatogeneze	156
Rizikové faktory osteoporózy	157
Asociace mezi systémovou osteoporózou a parodontitidami	157
a. Systémová osteoporóza a osteoporotické změny v čelistech	157
b. Asociace mezi osteoporózou a ztrátami zubů	158
c. Asociace mezi osteoporózou a některými klinickými symptomy parodontitid	158
d. Osteoporóza, parodontitida a patologické zlomeniny	159
Léčba osteoporózy	159
Závěry	161
Literatura XI.....	162
ZÁVĚR	164